

drive down the price as well. It is predicted that by 2050, the cost of green hydrogen will be even lower than that of blue hydrogen. Hydrogen can provide decarbonization of many emission sectors. At the same time, the role of carbon emissions regulation is vital for increasing the attractiveness of hydrogen technologies for investors.

Keywords: hydrogen economy, low-carbon development, decarbonization, electrolysis, hydrogen, cost price.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Федулова Світлана Олександрівна — д-р екон. наук, проф., завкафедри глобальної економіки, Університет імені Альфреда Нобеля, вул. Січеславська Набережна, 18, м. Дніпро, Україна, 49000; +38 (067) 775-76-89; sveta_fedulova@ukr.net; ORCID: 0000-0002-5163-3890

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Fedulova S. O. — D. Sc. of Economics, Professor, Head of the Global Economy Department, Alfred Nobel University, 18, Sicheslavska Naberezhna Str., Dnipro, Ukraine, 49000; +38(067)775-76-89; sveta_fedulova@ukr.net; ORCID: 0000-0002-5163-3890

<http://doi.org/10.35668/2520-6524-2024-1-02>

УДК 330.3; 338.1

Л. А. МУСІНА, канд. екон. наук

А. О. КУЛАК, голов. фахівець

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГІВ

Резюме. Щоб протистояти багатомірним викликам і кризам XXI ст. та здійснювати трансформаційні зміни в економіці, політикам потрібен інструмент, який оцінює якість економічного зростання з точки зору як факторів впливу на продуктивність, так і наслідків для умов життєдіяльності людей і довкілля. Визнано, що одного лише ВВП недостатньо для вимірювання прогресу на шляху до соціально й економічно інклюзивного, справедливого та сталого розвитку. На доручення Генерального секретаря ООН здійснюються дослідження «поза межами ВВП», що спрямовані на оновлення і доповнення Системи національних рахунків ООН 2008 року. Також відбувається оновлення підходів міжнародних організацій до проведення рейтингових досліджень країн світу на основі збалансованих систем показників добробуту і прогресу, інклюзивного та сталого розвитку. Здійснений аналіз результатів таких досліджень дав змогу дійти висновку, що в умовах загострення системних ризиків оцінка якості економічного зростання в країні потребує цілісної багатомірної системи індикаторів.

Вона має охоплювати, окрім обсягів ВВП на душу населення та продуктивності факторів виробництва, показники якості людського капіталу, сталості навколишнього середовища, якості системи управління, зокрема нормативно-правової бази, що формує довгострокову траєкторію розвитку, бізнес-середовище та інфраструктуру, тим самим впливаючи на інноваційність, інклюзивність і стійкість суспільства до шоків та загроз. Для оцінки якості економічного зростання в Україні здійснено аналіз позицій країни за показниками впливу економічної політики на інноваційність, інклюзивність, сталість і стійкість розвитку з використанням матеріалів Доповіді про майбутнє зростання Всесвітнього економічного Форуму та Індексу сталої конкурентоспроможності. Визначено драйвери та перешкоди для збалансованого розвитку економіки України, зокрема низький управлінський потенціал для змін у напрямках інклюзивності, стабільності та стійкості. Надано пропозиції щодо розширення кола показників для оцінки інноваційності та сталості економічного зростання в Україні, зокрема для оцінки результатів реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року.

Ключові слова: якість економічного зростання, збалансований розвиток, стала конкурентоспроможність, повоєнне відновлення, інноваційні трансформації.

ВСТУП

Доповідь про Глобальні Ризики Світового економічного форуму в Давосі висвітлює переважно негативний прогноз для світу протягом наступних двох років [1]. Фахівці висловлюють очікування, що наступне десятиліття стане початком періоду значних змін у розташуванні та взаємозв'язку між чотирма системними елементами глобального ландшафту: зміни клімату, демографічної біфуркації, технологічного прискорення та геостратегічних зрушень. З огляду на це, зростає роль підходів до оцінки якості економічного зростання в країнах світу, його впливу на умови життя людей, добробут і довкілля в контексті забезпечення сталості, інклюзивності розвитку суспільства, а також його стійкості до зростаючих ризиків та шоків і спроможності швидко відновлюватися.

Схвалення у вересні 2015 р. 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР) та у 2017 р. Глобальної системи показників ЦСР для їх інтеграції в національні статистичні системи [2] сприяло розгортанню аналітичних досліджень щодо просування країн у бік сталого розвитку. Однак більш широкі характеристики якості життя, втілені в ЦСР, не імплементовано в бази даних чинної системи національних рахунків для аналізу взаємозв'язків між ними та економічним зростанням. Це певною мірою спричинило слабкий прогрес у досягненні низки ЦСР до 2030 р.: згідно з Глобальним звітом ООН про сталий розвиток 2023 року, лише дві цілі знаходяться на шляху досягнення, а прогрес за вісьмома цілями погіршується [3].

Визнано, що одного лише ВВП недостатньо для вимірювання прогресу на шляху до соціально та економічно інклюзивного, справедливого та сталого розвитку. Щоб протистояти багатовимірним викликам і кризам XXI століття, політикам потрібен інструмент, який підраховує, що є цінним для покращення процесу прийняття рішень в інтересах людей, планети і миру. “Поza межами ВВП” (Beyond GDP) — це інструмент, впровадження якого обговорюють щонайменше 10 останніх років ОЕСР та інші міжнародні організації [4].

За дорученням Генсека ООН було створено Робочу групу експертів високого рівня для проведення досліджень “поza межами ВВП”, яку спільно очолили Департамент з економічних і соціальних питань (ДЕСП) ООН, ЮНКТАД та Програма розвитку ООН. Доповідь Робочої групи “Оцінка того, що має значення: внесок системи ООН у дослідження «поza межами ВВП»” від 28 липня 2022 р. [5] закликає до розробки збалансованих показників і повного використання можливостей, наданих революцією даних і новими технологіями.

Ці події дали поштовх новій хвилі досліджень у двох напрямках:

- оновлення і доповнення Системи національних рахунків (СНР) 2008 р. з метою забезпечення її актуальності в мінливих економічних умовах; на 52-й сесії Статистичної комісії ООН у 2021 р. представлено “дорожню карту” з перегляду СНР-2008, яка має бути прийнята у 2025 р. [6, С. 2];
- удосконалення міжнародними організаціями методичних підходів до проведення рейтингових досліджень країн світу на основі збалансованої системи показників добробуту, інклюзивного та сталого розвитку тощо.

The Future of Growth Report 2024 (Доповідь про майбутнє зростання 2024) Всесвітнього форуму в Давосі [7] визначає нову структуру кількісних показників, що допоможе доповнити традиційні показники зростання та розробити більш цілісне уявлення про якість зростання. Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності [8] та Індекс інклюзивного зростання ЮНКТАД [9] також містять широкий перелік даних для аналізу факторів впливу на якість економічного зростання в країнах світу.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Передчасна деіндустріалізація України протягом 30-ти років ринкової трансформації на тлі зовнішньої відкритості та жорсткої конкуренції на світовому ринку перетворила країну на аграрну та призвела до зниження соціальних стандартів і мотивації до продуктивної праці. Відсутність стратегічного планування з чіткими вимірюваними цілями та їх моніторингу на доказових даних практично унеможливила проведення успішних перетворень, зникли стимули для інвестицій у створення нових робочих місць у середньо- і високотехнологічних секторах промисловості, через надмірну експортну орієнтацію виробництва послабився зв'язок між попитом і доходами. Для подолання цих деструкцій в Україні важливим є аналіз якості економічного зростання на основі багатовимірної системи індикаторів, пропонує міжнародними рейтинговими дослідженнями, що має охоплювати показники якості людського капіталу, сталості навколишнього середовища та якості системи державного управління на додаток до обсягів ВВП на душу населення та продуктивності факторів виробництва. Використання такої системи індикаторів для обґрунтування середньострокових стратегічних планів розвитку країни та її галузей має забезпечити вплив траєкторії її розвитку на досягнення критеріїв інноваційності, інклюзивності, сталості та стійкості.

Мета дослідження передбачає: уточнення поняття якості економічного зростання країн і чинників, які його визначають; аналіз якості економічного зростання в Україні в контексті забезпечення інноваційності, інклюзивності, сталості та конкурентоспроможності; надання пропозицій із впровадження збалансованої багатовимірної системи показників якості економічного зростання в системі стратегічного планування розвитку держави.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАНИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні питання економічного зростання розглянуто в значній кількості наукових публікацій [10; 11; 12 тощо]. Взаємозв'язкам між зростанням ВВП і динамікою параметрів людського розвитку присвячено дослідження американського вченого В. Істерлі "Життя протягом зростання" (1999 р.) [13] та Доповіді ООН про людський розвиток [14].

В Україні питання якості економічного зростання розглянуто в декількох наукових працях [напр. 15; 16]. Аналіз взаємозв'язків між кількісними та якісними характеристиками збалансованого економічного зростання надано в праці [7], між сталою конкурентоспроможністю, продуктивністю та головними нефінансовими показниками сталого розвитку — у праці [8].

Аналіз передумов сталого розвитку в Україні за останнє десятиліття було здійснено В. М. Ільченко та Ю. О. Гулейко [17]. Аналіз проблем і ризиків недосягнення в Україні індикаторів завдань Цілей сталого розвитку (ЦСР), що потребують підтримки науки, технологій та інновацій (НТІ), здійснено в праці [18].

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Доповідь про майбутнє зростання 2024 нагадує: "Економічне зростання залишається найкращим способом підвищення рівня життя, але одного зростання вже недостатньо, особливо якщо воно нерівномірно розподілене, схильне до потрясінь або досягається за рахунок довкілля" [7, С. 35]. Більшість країн продовжують розвиватися способами, які не є ані стійкими, ані інклюзивними, обмежені в здатності запроваджувати готові до майбутнього інновації та мінімізувати свій внесок у глобальні потрясіння та сприйнятливість до них.

Доповідь про сталу конкурентоспроможність також констатує "Через упущення ключових нефінансових показників і продуктивності, які є основоположними для підтримки економічної діяльності, показники, що традиційно використовуються для вимірювання багатства націй, наприклад ВВП, мають обмежену інформаційну цінність для майбутнього розвитку країни"

[8, С. 74]. Тривимірною моделлю сталого розвитку, що поєднує економіку, навколишнє середовище та суспільство, часто застосовується в корпоративному світі для оцінки й управління питаннями сталого розвитку і продуктивністю, зараз вона здебільшого називається ESG (екологічно-соціальне управління).

Глобальне зростання втратило оберти. Геополітична напруженість і конфлікти ще більше змінили міжнародний порядок, який стає дедалі більш багатополарним, що має далекосяжні наслідки для технологій, зростання та розвитку. Ключовим питанням у цей поворотний момент є не те: "Чи все ще потрібне світові економічне зростання?", а радше те: "Як воно досягається та чи узгоджується воно з іншими важливими національними та глобальними пріоритетами?" Майбутнє зростання має перейти до кращого балансу між кількістю та якістю. Простого "повернення" до зростання ВВП недостатньо. Натомість кожна країна має здійснити унікальний і складний шлях до досягнення інноваційного, інклюзивного, сталого та стійкого зростання, одночасно сприяючи глобальній стійкості.

Концепція майбутнього зростання, запропонована авторами Доповіді, має на меті сприяти зміні парадигми в оцінці економічного зростання шляхом застосування багатовимірного підходу, зосередженого на якості та балансі між різними пріоритетами, а не агрегуванні їх в один індекс. Такими пріоритетними напрямками визначено інноваційність, інклюзивність, сталість і стійкість.

Інноваційність фіксує ступінь, за якого економічна траєкторія може поглинути нові технологічні, соціальні, інституційні й організаційні розробки і розвиватися для покращення довгострокової якості зростання.

Інклюзивність фіксує ступінь, за якого економічна траєкторія включає всі зацікавлені сторони в ті переваги та можливості, які вона створює.

Сталість фіксує показники країни в таких сферах, як фізичний вплив виробництва на довкілля; збереження природи; підтримка зеленого переходу у фінансовій, технологічній, інституційній сферах; споживча поведінка населення.

Стійкість фіксує ступінь, за якого траєкторія економіки може витримати потрясіння та відновитися після шоку. Стійкість передбачає підготовку до системних ризиків, які охоплюють взаємопов'язані системи, і адаптацію до них.

Інформаційна панель для кожної зі 107 країн світу, включаючи Україну, містить огляд статистичних даних щодо: (i) середньорічних за 2018–2023 рр. темпів росту ВВП на душу населення та його обсягу у 2023 р.; (ii) обраних індикаторів впливу на якість зростання (драй-

верів зростання) у чотирьох пріоритетних напрямках: інноваційність, інклюзивність, сталість та стійкість. Обрані індикатори впливу на якість зростання (іх 400) є відмінними для кожної з п'яти екосистем: талантів, ресурсів, фінансів, технологій та інституцій.

Світова економіка перебуває на півдорозі до ідеальної траєкторії повністю інноваційного, інклюзивного, сталого й стійкого зростання. Глобальні показники мають неоднозначну траєкторію просування в цих напрямках (табл. 1). Країни суттєво відрізняються за пріоритетами політики та результатами її реалізації.

Інноваційність — це вимір, який отримує найнижчу глобальну оцінку (зі світовим середнім балом 45,2 з максимально можливих 100). Глобальне середнє значення параметра сталості становить 46,8, а середні показники параметрів *інклюзивності* та *стійкості* становлять 55,9 та 52,8 відповідно. Жодна економіка не досягла рівня оцінки, вищого за 80, за будь-яким із чотирьох вимірів.

Група країн із високим середньодушовим доходом досягла найвищих рівнів інноваційності (59,4), інклюзивності (68,9) та стійкості (61,9), але це відбулося за рахунок низького рівня сталості (45,8), оскільки високі динаміка та обсяги споживання та виробництва в цих країнах нерідко забезпечуються ціною високої енерго- і ресурсоемності виробництва та недотримання екологічних стандартів.

Група країн із низьким середньодушовим доходом, навпаки, демонструє відносно високий рівень *сталого розвитку* (52,7), враховуючи переважно аграрний характер економіки і низький рівень викидів CO₂, проте має найнижчі оцінки за інноваційністю (26,8), інклюзивністю (29,9) та стійкістю (39,0).

Україна мала в 2023 р. ВВП на душу населення 11685 дол. США за паритетом купівельної спроможності (за даними Світового економічного огляду МВФ, 2023 р.), увійшла до групи країн із середньодушовим доходом нижче середнього рівня (7633 дол. США), однак демонструвала вищі оцінки за чотирма складовими збалансованого зростання — навіть вищі, ніж середні оцінки в цій групі та групі країн із доходом вище середнього. Так, за рівнем *інноваційності* отримано 46,4 %, за рівнем *інклюзивності* — 64,8 %, *сталості* — 51 % та *стійкості* — 51,7 % (табл. 1). Для порівняння: група країн із доходом вище середнього продемонструвала оцінки, відповідно, 39,3 %, 54,8, 44,0 та 50,0 %.

Це свідчить про високий потенціал людського розвитку, достатньо широку базу для розвитку інноваційної економіки, інклюзивність та стійкість населення в боротьбі за незалежність. Водночас низькі обсяг і темп зростання ВВП віддзеркалюють не лише наслідки руйнації економіки під час війни, а й вади неефективної політики економічного зростання останніх десятиліть. Відсутність свідомої структурної та промисло-

Таблиця 1

Середні оцінки складових економічного зростання в групах країн за рівнем середньодушового доходу та в Україні

Групи країн за рівнем доходу на душу населення*	ВВП на душу населення, дол. США, за ПКС, ціни 2017 (2023)	Середнє зростання ВВП на душу населення за ПКС, % (2018–2023)	Середнє зростання обсягу ВВП, %, (2018–2023)	Середні оцінки за складовими збалансованого зростання (%):			
				Інноваційність	Інклюзивність	Сталість	Стійкість
Світ (107 країн)	19092	0,91	1,86	45,2	55,9	46,8	52,7
Високий рівень доходу	52475	1,01	1,38	59,4	68,9	45,8	61,9
Дохід вище середнього	17900	1,32	2,18	39,3	54,8	44,0	50,0
Дохід нижче середнього	7633	1,95	3,05	34,9	44,8	50,0	45,8
Низький рівень доходу	1533	0,22	3,14	26,8	29,9	52,7	39,0
<i>Україна</i>	<i>11685</i>	<i>-1,2</i>	<i>-3,9</i>	<i>46,4</i>	<i>64,8</i>	<i>51,0</i>	<i>51,7</i>

Джерело: сформовано авторами за The Future of Growth Report 2024. — Р. 17, 18, 20, 23, 26, 36. — Access mode: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-growth-report/>. Дані про ВВП — за даними Світового економічного огляду МВФ (жовтень, 2023 р.).

вої політики мала своїм наслідком загальний регрес української економіки від індустріальної до аграрної країни, технологічне спрощення, проблеми з наповненням державного бюджету, украй низький рівень нагромадження основного капіталу, який становив у 2022 р. 12,6 % за даними Державної служби статистики.

У Доповіді визначено 12 кластерів країн зі схожими характеристиками зростання, згрупованих у сім “архетипів шляху зростання”, які відрізняються наслідками провадженої в минулому політики з досягнення синергії та компромісів між масштабом зростання та його якістю.

Україна входить до архетипу С — групи 12 країн із різних дохідних груп, які демонструють помірний, але збалансований профіль зростання за чотирма складовими і мають середній темп зростання ВВП на рівні 1,8 % за останні п’ять років (табл. 2). Загалом вони відповідають світовим середнім показникам за всіма складовими зростання, але виділяються серед інших країн вищою інклюзивністю.

Україна, як у В’єтнам, має в цій групі країн найнижчий рівень ВВП на душу населення (за ПКС) і низький рівень *інноваційності*, що характерний для країн Східної Європи та Латинської Америки. Драйверами інноваційності були наявність талантів, особливо в цифровій і технологічній сферах, доступність освіти, покриття мобільною мережею, цифрові платежі, експорт ІКТ послуг, наукомістка зайнятість. *Перешкодами* для інноваційного розвитку вважаються: малі обсяги капіталу в розрахунку на душу населення; низька частка кредитів приватному сектору у % від ВВП; низька наукоємність ВВП на рівні 0,3 %; нижчий за середній індекс публікаційної активності (*h*-індекс); низька кількість заявок на патенти та торгові марки. Наявність значного переліку перешкод для розвитку інноваційного середовища тісно пов’язана з низьким рівнем політичного бачення та стабільності (45,6 з 100).

Україна досягла високого рівня *інклюзивності* (на рівні з Чилі та Польщею), але нижчого, ніж такі багаті країни, як Ісландія, Італія, Португалія. Індекс Джині (розрив між бідними і багатими

Таблиця 2

Зв’язок між масштабами економічного зростання та його якістю по країнах архетипу С (помірний, але збалансований профіль зростання)

Групи країн за рівнем доходу на душу населення*	ВВП на душу населення, дол. США, за ПКС, ціни 2017 (2023)	Середнє зростання обсягу ВВП, %, (2018–2023)	Середні оцінки за складовими збалансованого зростання (%):			
			Інноваційність	Інклюзивність	Стабільність	Стійкість
Світ (107 країн)	19092	0,91	45,2	55,9	46,8	52,7
Високий рівень доходу	52475	1,01	59,4	68,9	45,8	61,9
Дохід вище середнього	17900	1,32	39,3	54,8	44,0	50,0
Дохід нижче середнього	7633	1,95	34,9	44,8	50,0	45,8
Країни архетипу зростання С						
Чилі	24453	0,2 (4,5)	46,2	64,9	49,5	57,4
Коста-Ріка	21900	1,8 (4,1)	43,0	62,8	58,8	56,6
Греція	32584	2,3 (6)	45,7	63,7	45,8	54,0
Угорщина	35617	2,5 (4,8)	49,4	66,1	51,6	58,0
Італія	44323	0,8 (2,1)	58,4	66,8	50,6	58,8
Латвія	33404	2,2 (10,4)	43,8	69,3	46,7	59,1
Польща	37199	3,1 (5,4)	49,2	64,7	50,7	57,0
Португалія	36945	1,6 (3,6)	50,9	69,3	52,4	62,7
Румунія	33516	3,0 (8,6)	43,3	63,9	51,7	57,0
Ісландія	57045	-0,3 (4,6)	59,0	77,7	39,4	62,6
В’єтнам	11669	3,8 (6,2)	44,4	56,2	56,9	56,9
<i>Україна</i>	<i>11685</i>	<i>-1,2 (8,7)</i>	<i>46,4</i>	<i>64,8</i>	<i>51,0</i>	<i>51,7</i>

Джерело: сформовано авторами за: The Future of Growth Report 2024. — P. 73–232. — Access mode: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-growth-report/>.

верствами населення) був в Україні в 2020 р. одним із найнижчих у світі — 25,36 % [19]. Стратегією подолання бідності (розпорядження КМУ від 16 березня 2016 р. № 161-р) запроваджено європейські підходи до формування прожиткового мінімуму, розміру мінімальної заробітної плати, однак затверджений прожитковий мінімум понад удвічі менший від його фактичного розміру для різних соціальних і демографічних груп населення і не враховує наявні потреби людини. Нерівність населення за доходами та багатством і низький доступ до банківських рахунків і збережень обумовлюють зменшення інклюзивності з боку фінансової системи.

За рівнем *сталого розвитку* (оцінка 51 зі 100) Україна знаходиться в одному ряду із Польщею, Угорщиною та Румунією. До повномасштабного вторгнення росії *перевагами* вважалися мала шкода екології та біорізноманіттю, зокрема з боку сільського господарства, а також водозабезпечення, інвестиції у відновлювані джерела енергії (ВДЕ), регулювання у сфері ВДЕ. *Прогалинами* політики сталого розвитку вважаються: малий відсоток ВДЕ в загальному обсязі споживання енергії (8,7 %), малі обсяги торгівлі екологічними технологіями, недосконале регулювання у сфері енерго- та ресурсоефективності, субсидії на викопні палива. За два роки військових дій росії проти України пряма шкода території України становить майже 152 млрд дол. США за оцінкою Світового банку [20]. Сьогодні 30 % території України — зона підвищеної небезпеки в землеробстві. Зелена реконструкція варто розглядати як економічну необхідність для майбутнього розвитку — вона надасть можливість перейти до більш екологічних технологій із меншими викидами CO₂, забезпечить більшу конкурентоспроможність на європейському ринку, зменшить залежність від викопного палива.

За рівнем *стійкості* до потрясінь і шоків Україна знаходиться на останньому місці серед 12 країн архетипу С (оцінка 51,7 із 100). Драйверами зміцнення стійкості вважаються інвестиції в підвищення кваліфікації (60,9 з 100), кількість ліжок у лікарнях на 1 тис. населення (59,7 з 100) і медичного персоналу на 10 тис. населення (57,6 з 100), диверсифікація джерел енергії (82,4 з 100), концентрація експортної продукції (81,3 з 100), якість інфраструктури, концентрація банків (42,9 з 100), індекс кібербезпеки (65,9 з 100). *Перешкодами стійкості* вважаються: низький кредитний рейтинг країни (15,0 з 100); Z-показник ризику дефолту банківської системи (15); легітимність держави (36,0 з 100); невисокі політична стабільність (28 з 100); верховенство права (36,8 з 100); високий індекс сприйняття корупції (33 з 100).

З урахуванням високого рівня гібридних загроз національній безпеці України з боку росії, які посилюються з захопленням частини території у 2014 р., Указом Президента України від 27 вересня 2021 р. № 479 було затверджено *Концепцію забезпечення національної системи стійкості*, яка визначає ключові принципи, напрями та механізми її функціонування, а Планом заходів з її реалізації визначено конкретні заходи із запобігання або мінімізації ризиків і загроз усіх видів, а також відновлення після їх виникнення [21]. Варто нагадати, що до повномасштабного вторгнення ми не оцінювали адекватно ризики і не працювали над їхнім зниженням.

Здійснений аналіз даних щодо України сигналізує про невідповідність низької траєкторії зростання середньодушового ВВП та більш-менш високих оцінок чотирьох вимірів якості зростання. Це віддзеркалює наслідки неуспішної політики трансформації економіки протягом останніх 20–30-ти років: руйнування промислового комплексу; сприяння сировинному експорту, зростанню залежності від технологічного імпорту, становленню олігархічного капіталу, розвитку корупції та тіньового сектору (32 % від офіційного ВВП у 2021 р. за оцінками Міністерства економіки України [22]). Це призвело до скорочення інвестиційної складової в державному бюджеті, перетворення його на споживацький бюджет.

Висновок: визначення політики майбутнього зростання України потребує більш поглибленого аналізу збалансованості індикаторів якості економічного зростання та ВВП, враховуючи потребу в структурній трансформації реального сектору й оновленні інфраструктури.

З цією метою здійснено дослідження складових Глобального індексу сталої конкурентоспроможності (ГІСК, англ. *GSCI*), 12-те видання якого опубліковане компанією SolAbility в листопаді 2023 року [8].

Доповідь про Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності нагадує, що ВВП та інші виміри, які базуються на фінансово-економічних показниках, не повністю відображають можливий успіх або занепад країни. Так само поняття “конкурентоспроможність” у його поточному значенні та загальноновживані фінансові і промислові показники є недостатньою основою для аналізу ризиків та інвестицій, прийняття політичних та інвестиційних рішень сьогодні, а тим паче в майбутньому [23]. Щоб подолати наслідки відсутності інтегрального вимірювання конкурентоспроможності націй, ГІСК об’єднує три виміри сталого розвитку: навколишнє середовище, суспільство та економіку з наголосом на ефективність управління (придатність

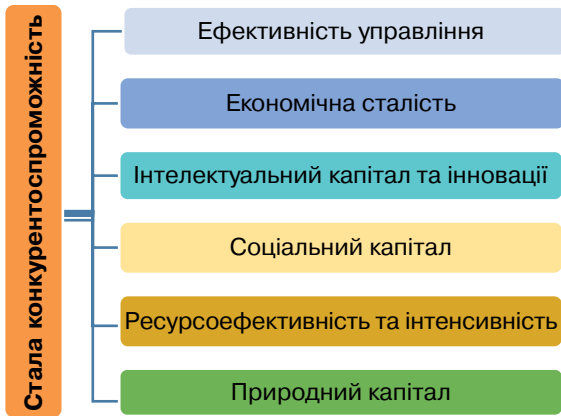

Рис. 1. Піраміда сталої конкурентоспроможності

Джерело: The Global Sustainable Competitiveness Index 2023. — Access mode: <https://solability.com/download/gsci-scores-2023/?tmstv=1699490937>.

нормативно-правової бази та інфраструктури для сприяння сталій конкурентоспроможності бізнесу). У 2023 р. модель розрахунку інтегрального індексу доповнено шостим виміром — економічною сталістю, який поєднує економічні та бізнес-індикатори (рис. 1).

Індекс сталої конкурентоспроможності перетворює порівняні та вимірювані дані про продуктивність, що були зібрані міжнародними агентствами (організаціями системи ООН, Світовим банком, МВФ тощо) в оцінку сталості/конкурентоспроможності. ГІСК вимірює поточну та майбутню здатність національних економік генерувати та/або підтримувати фінансові та нефінансові доходи і багатство для свого населення з використанням 131 показника для розрахунку підіндексів (табл. 3).

Реальна стала конкурентоспроможність досягається лише за ідеальної оцінки 100. Середній показник сталої конкурентоспроможності для всіх країн у 2023 р. становив 43,7; найвища оцінка у Швеції — 59,6 (1 місце), найнижча в Еритреї — 30,1 (184 місце). **Україна** зайняла **57** місце з оцінкою **46,2** (табл. 3).

Індекс природного капіталу (ІПК) базується на 33 кількісних показниках, які утворюють шість кластерів — земля, вода, клімат, біорізноманіття, енергетичні та мінеральні природні ресурси, харчова безпека (виробництво їжі та потужності). Враховується рівень виснаження

Таблиця 3

Глобальний Індекс сталої конкурентоспроможності (ІСК) та його складові в країнах-лідерах і в Україні

Назва країни	ІСК: рейтинг та оцінка	Складові індексу сталої конкурентоспроможності					
		Природний капітал	Ресурсна інтенсивність	Соціальний капітал	Інтелектуальний капітал та інновації	Економічна сталість	Ефективність управління
Швеція	1 (59,6)	21 (53,8)	3 (58,0)	6 (62,4)	12 (60,7)	16 (50,6)	5 (72,2)
Фінляндія	2 (59,4)	24 (53,5)	22 (50,1)	1 (65,8)	11 (61,4)	5 (54,4)	9 (71,2)
Ісландія	3 (59,2)	4 (59,4)	17 (51,9)	2 (64,9)	22 (55,3)	4 (59,4)	14 (68,6)
Швейцарія	4 (59,1)	36 (51,3)	5 (55,7)	20 (57,4)	8 (63,6)	10 (52,7)	2 (74,0)
Норвегія	5 (57,7)	28 (53,3)	33 (48,8)	5 (63,5)	14 (60,4)	38 (47,3)	3 (73,0)
Данія	6 (57,6)	61 (48,3)	10 (59,3)	12 (59,9)	13 (60,5)	17 (50,4)	4 (72,4)
Естонія	7 (56,7)	23 (53,6)	71 (44,3)	7 (61,0)	26 (55,0)	18 (50,3)	1 (76,0)
Австрія	8 (56,2)	54 (49,0)	48 (47,0)	17 (58,0)	16 (59,6)	2 (56,3)	18 (67,3)
Латвія	9 (56,1)	7 (58,9)	20 (50,7)	33 (54,5)	30 (52,8)	13 (51,3)	16 (68,5)
Словенія	10 (55,7)	88 (44,2)	63 (44,9)	3 (63,7)	25 (55,0)	1 (56,5)	12 (69,7)
<i>Україна</i>	57 (46,2)	38 (51,0)	85 (42,8)	52 (50,4)	77 (41,2)	68 (43,6)	105 (48,0)
Глобальні оцінки							
Максимальна	59,6	62,4	59,6	65,8	75,2	56,5	76,0
Середня	43,7	44,0	41,2	43,5	40,5	41,6	51,3
Мінімальна	30,1	25,1	18,9	23,8	17,7	27,2	26,2

Джерело: The Global Sustainable Competitiveness Index 2023. — Access mode: <https://solability.com/download/gsci-scores-2023/?tmstv=1699490937>.

або деградації тих ресурсів, які можуть загрожувати майбутньому самозабезпеченню.

Країни з високим рейтингом характеризують наявність великої кількості води в поєднанні з тропічним кліматом, багатим біорізноманіттям і наявністю інших природних ресурсів. Індекс природного капіталу 2023 очолює Уругвай (оцінка 62,4), за ним йдуть Парагвай (друге місце — 59,8), Брутан (третє — 59,7), Ісландія (чверте — 59,4), Бразилія (п'яте місце — 59,3).

Україна за ІПК знаходиться на **38** місці з оцінкою **51,0** (табл. 4).

Інтенсивність та ефективність використання ресурсів — внутрішніх чи імпортованих — є фактором витрат, що впливає на конкурентоспроможність, а отже, і на багатство націй. Надмірна експлуатація наявних природних ресурсів впливає на здатність країни підтримувати своє населення та економіку необхідними ресурсами в майбутньому.

Індекс ресурсоефективності/інтенсивності очолює Папуа Нова Гвінея (59,6), друга — Велика Британія (58,0), третя — Швеція (58,0), у п'ятірці також Люксембург (57,2) та Швей-

царія (55,7). Китай займає 141 місце — через наявність важкої промисловості, будівництва, низьку ефективність використання ресурсів. **Висновок:** за рівнем інтенсивності споживання ресурсів на душу населення менш розвинені країни виходять на перше місце, а за рівнем ресурсоефективності на перших місцях знаходяться високорозвинені економіки, які переходять до постіндустріальної економіки послуг.

Україна показує високі рівні споживання енергії та природних ресурсів населенням (вони вищі за середні у світі на 22 % та 25 %) при тому, що операційна ресурсна ефективність (на долар ВНД) є нижчою за середню у світі (табл. 5).

Індекс соціального капіталу (ІСК) базується на таких кластерах: охорона здоров'я, рівність, паритетність у доходах, свобода, безпека та злочинність. ІСК забезпечує соціальну згуртованість і певний рівень консенсусу, на який впливають: якість охорони здоров'я; рівність доходів і активів; демографічна структура; свобода самовираження; відсутність жорстоких конфліктів.

Лідером за ІСК є Фінляндія (65,8), другою — Ісландія (64,9), на третьому місці — Словенія

Таблиця 4

Оцінки України за Індексом природного капіталу (ІПК)

Показник	Оцінка по Україні	Середня у світі	Найкраща у світі
Оцінка наявності природного капіталу та рівня його виснаження	51,0	44,0	62,4
Наявність води	38	46	80
Біорізноманіття	33	45	70
Природні ресурси	42	32	70
Незахищеність перед зміною клімату	60	41	76
Місцева харчова безпека	66	47	76

Джерело: The Global Sustainable Competitiveness Index 2023. — Access mode: <https://solability.com/download/gsci-scores-2023/?tmstv=1699490937>.

Таблиця 5

Фактори ресурсоефективності та інтенсивності в Україні

Показник	Оцінка по Україні	Середня у світі	Найкраща у світі
Ресурсоефективність та інтенсивність	42,8	41,2	59,6
Споживання води	41	47	95
Використання енергії	55	44	71
Матеріальне споживання	43	55	86
Інтенсивність використання природних ресурсів (на душу населення)	55	45	81
Ефективність використання ресурсів операційна (на одиницю валового національного доходу, ВНД)	42	49	78

(63,7), далі йдуть Японія (63,7) та Норвегія (63,5).

Україна знаходиться за ІСК на **52** місці з оцінкою **50,4** (табл. 6).

Загалом у першій групі з 30 країн за індексом ІСК домінують країни Західної Європи та Балтії, включаючи Японію (4), Південну Корею (14) та Об'єднані Арабські Емірати (24), які відомі розвинутою системою соціального забезпечення, гарантіями безпеки, свободи та самовираження. Україна щонайменше останні 10 років бореться за свободу, з 2022 р. потерпає від повномасштабної війни з росією. Ці чинники обумовили низький рівень ІСК та її 52 місце, хоча варто нагадати, що у 2019–2021 рр. Україна була на значно нижчому місці — від 82 до 85.

Інтелектуальний капітал та інновації (ІІК) визначають здатність створювати багатство та робочі місця за допомогою галузей із високою доданою вартістю (ДВ). Знання та інновації є ключовими факторами успіху для створення ДВ та стійкого зростання в дедалі складнішій і глобалізованій економіці.

Розрахунок індексу ІІК базується на дев'яти показниках, що належать до трьох кластерів: освіти, досліджень і розвитку, нового бізнесу.

Лідером за ІІК є Південна Корея (75,2), на другому місці Сінгапур (68,9), на третьому —

Китай (68,8), четверта — Японія (68,6), п'ята — Велика Британія (65,2). Скандинавські країни входять до першої двадцятки, як і Ізраїль.

Україна знаходиться на **77** місці з показником **(41,2)** (табл. 7).

Оцінка рівня інтелектуального капіталу в Україні є нижчою за середню у світі, хоча у 2019–2022 рр. Україна займала місця між 35 і 47 з кращими оцінками. Низькі оцінки за інноваціями та можливостями для бізнес-інновацій є дуже далекими від найкращих у світі та демонструють наслідки значного скорочення витрат на дослідження та розробки (з 0,7 % ВВП у 2013 р. до 0,29 % у 2021 р., за оцінкою Держстату України), що буде обмежувати можливості для розвитку галузей із високою доданою вартістю в майбутньому, а отже, і обсяги ВВП.

Економічна сталість — новий, шостий, вимір індексу сталої конкурентоспроможності, доданий до моделі її розрахунку в 12-му виданні Доповіді 2023 року. **Індекс економічної сталості та конкурентоспроможності** вимірює економічну сталість шляхом поєднання економічних і бізнес-індикаторів, пов'язаних зі сталістю. Він базується на 31 кількісному показнику в п'яти кластерах, які характеризують бізнес-середовище, включаючи інфраструктуру, пра-

Таблиця 6

Оцінки України за Індексом соціального капіталу та його складовими

Показник	Оцінка по Україні	Середня у світі	Найкраща у світі
Індекс соціального капіталу	50,4	43,5	65,8
Система охорони здоров'я	70	48	93
Гендерна рівність	59	47	64
Паритетність у доходах	61	43	71
Свобода	23	43	78
Безпека та злочинність	41	46	81

Таблиця 7

Оцінки Україна за складовими інтелектуального капіталу

Показник	Оцінка по Україні	Середня у світі	Найкраща у світі
Інтелектуальний капітал	41,2	40,5	75,2
Якість освітньої системи	58	57	83
Результативність освіти (PISA)	53	46	84
Використання гендерного потенціалу	69	52	84
Інновації	29	30	87
Можливості бізнес-інновацій	41	41	87

вову безпеку та наявність фінансів, економічну ефективність, секторальний баланс (диверсифікованість бізнесу), інклюзивність та сталі інновації, залежність від фінансових і глобальних ринків.

Рейтинг економічної сталості очолює Словенія з оцінкою 56,5, на другому місці Австрія (56,3), на третьому — Чеська Республіка (55,4), далі — Ісландія (54,9) та Фінляндія (54,4). Найнижча оцінка у Сирії — 27,2.

Україна знаходиться на **68** місці з оцінкою **43,6** (табл. 8).

Найгірші оцінки Україна має за економічною ефективністю та сталими інноваціями (34 з 100), що є нижчими, ніж середньосвітові оцінки та показники таких країн Східної Європи, як Словенія (56,5) та Чеська Республіка (55,4).

Підіндекс управління оцінює придатність нормативно-правової бази та інфраструктури країни для сприяння сталій конкурентоспроможності на основі 33 кількісних показників у п'яти кластерах: згуртованість уряду, інфраструктура, бізнес-середовище, корупція та фінансова стабільність. Нормативно-правова база та інфраструктура мають створити середовище, у якому природний, соціальний та інтелектуальний капітал країни може процвітати для створення нового і підтримки існуючого багатства для на-

селення. Управління не оцінює саму якість регуляторної бази — лише якісні результати.

Лідером за ефективністю управління у 2023 р. була Естонія з оцінкою 76,0, на другому місці Швейцарія (74,0), на третьому — Норвегія (73,0), на четвертому — Данія (72,4), а на п'ятому — Швеція (72,2). У першій десятці домінують країни Центральної Європи, окрім Нової Зеландії (10 місце). **Україна** на **105** місці з оцінкою **48,0** (табл. 9).

Найгірше, 105 місце України за ефективністю управління визначили низькі оцінки з забезпечення безпеки та легітимації урядових рішень на демократичних засадах — вони майже вдвічі нижчі, ніж середні за країнами світу. Іншими перешкодами є низька бюджетна сталість (проблеми із затвердженням річного бюджету і переходу на трирічний бюджет) поряд із подоланням корупції. Більш-менш ефективною функцією системи державного управління виявилася розбудова інфраструктури, де Україна отримала оцінку, значно вищу за середньосвітову. Така незгодженість у дії факторів ефективності управління обумовлює сьогодні низьку продуктивність економіки, перешкоди для функціонування бізнесу з високою доданою вартістю та акумулювання інвестицій для розвитку в майбутньому.

Таблиця 8

Оцінки України за складовими Індексу економічної сталості

Показник	Оцінка по Україні	Середня у світі	Найкраща у світі
<i>Індекс економічної сталості та конкурентоспроможності</i>	43,6	41,6	56,5
Економічна ефективність	34	45	68
Секторальний баланс	55	45	67
Сталі інновації	34	36	66
Залежність від фінансових ринків	42	38	71
Залежність від глобальних ринків	44	42	68

Джерело: The Global Sustainable Competitiveness Index 2023. — Access mode: <https://solability.com/download/gsci-scores-2023/?tmstv=1699490937>.

Таблиця 9

Оцінки Україна за складовими ефективності управління

Показник	Оцінка по Україні	Середня у світі	Найкраща у світі
<i>Ефективність управління</i>	48,0	51,4	76,0
Інфраструктура	72	61	86
Корупція	42	46	77
Бюджетна сталість	35	45	71
Демократична легітимація	24	43	77
Безпека	22	46	80

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Щоб протистояти багатомірним викликам і кризам XXI ст., політикам потрібен інструмент, який оцінює якість економічного зростання з точки зору як факторів впливу на продуктивність, так і наслідків для умов життєдіяльності людей і довкілля. Міжнародними організаціями для аналізу якості економічного зростання пропонуються багатомірні системи індикаторів, які доповнюють показники обсягів ВВП на душу населення та продуктивності факторів виробництва показниками впливу на якість людського капіталу, сталість довкілля та якість системи державного управління, з метою досягнення критеріїв інноваційності, інклюзивності, сталої конкурентоспроможності та стійкості розвитку країн світу.

Здійснено аналіз таких індикаторів для України. Він сигналізує про відсутність кореляції між низьким рівнем середньодушового ВВП і середніми (у порівнянні з іншими країнами) оцінками чотирьох вимірів якості зростання: 46,4 за інноваційність, 64,8 за інклюзивність, 51 за сталість та 51,7 за стійкість. Це підтверджує наслідки неуспішної політики трансформації економіки протягом останніх щонайменше 20 років: руйнування промислового комплексу, сприяння сировинному експорту та залежності від технологічного імпорту, корупції та тіньовому сектору за високого рівня розвитку людського капіталу. Це також підтверджує прийнятність обраної системи збалансованих показників для оцінки якості економічного зростання та наслідків державної політики.

Стосовно сталої конкурентоспроможності 57 місце України серед 185 країн світу обумовлене низьким 105 місцем за ефективністю управління, 85 місцем за ресурсоінтенсивністю, 77 місцем за інтелектуальним капіталом та 68 місцем за економічною сталістю. Єдиним позитивним результатом було 38 місце за якістю соціального капіталу. Це може свідчити про певну кореляцію між показником сталої конкурентоспроможності та обсягу ВВП на душу населення, або рівнем доходу (висока сталість = високий дохід).

Таким чином, серед факторів якісного економічного зростання провідна роль має належати інноваційним чинникам, а в структурі економіки — сильний наукоємний блок, включаючи наукоємні галузі та сектор ІКТ.

Надано пропозиції щодо розширення кола показників для моніторингу інноваційності української економіки, зокрема для оцінки результатів реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Global Risks Report 2024 [Electronic resource] // World Economic Forum, 2024. — Access mode: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>.
2. Робота Статистичної комісії, пов'язана з діяльністю щодо здійснення Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року [Електронний ресурс]: резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 6 лип. 2017 р. (A/RES/71/313). — Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/207/66/PDF/N1720766.pdf?OpenElement>.
3. Times of crisis, times of change: science for accelerating transformations to sustainable development [Electronic resource] // Global sustainable development report 2023. — Access mode: https://sdgs.un.org/sites/default/files/2023-09/FINAL%20GSDR%202023-Digital%20110923_1.pdf.
4. Joseph E. Beyond GDP Measuring What Counts for Economic and Social Performance / E. Joseph, S. J.-P. Fitoussi, M. Durand // OECD Library. — 2018, 27 Nov. — 114 p. <https://doi.org/10.1787/9789264307292-en>.
5. Valuing What Counts — UN System-wide Contribution on Beyond GDP (advance unedited) [Electronic resource]. — Access mode: <https://unsceb.org/topics/beyond-gdp>.
6. Статистична комісія ООН, 52-а сесія. Доповідь Міжсекретаріатської робочої групи з національних рахунків. Записка Генерального секретаря — E/CN.3/2021/8.
7. The Future of Growth Report 2024 [Electronic resource]. — Access mode: www.weforum.org.
8. The Sustainable Competitiveness Report [Electronic resource]. — 12th edition, November 2023. — Access mode: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index/downloads>.
9. Inclusive Growth Index (IGI) [Electronic resource] // UNCTAD. STAT. — Access mode: <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.InclusiveGrowth>
10. Якість економічного зростання: пер. з англ. / В. Томас, М. Дайлами, А. Дарешвар та ін.; наук. ред. пер. О.Кілієвич. — Київ : Основи, 2002. — 350 с.
11. Kuznets S. Modern Economic Growth. — New Haven : Yale University Press, 1966.
12. Schumpeter J. Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung / J. Schumpeter. — Leipzig : Duncker & Humblot, 1912. — 548 p.
13. Easterly W. Life during Growth / E. William // Journal of Economic Growth. — 1999. — No. 4 (3). — P. 239–279.
14. Uncertain Times, Unsettled Lives: Shaping our Future in a Transforming World [Electronic resource] // Human Development Reports. — September 08, 2022. — Access mode: <http://hdr.undp.org>.
15. Сацук В. І. Якісне економічне зростання в Україні: сучасний стан і шляхи забезпечення [Електронний ресурс] / В. І. Сацук // Ефективна економіка. — 2011. — № 3. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=485>.
16. Гуца І. О. Політика якісного економічного зростання та її наслідки [Електронний ресурс] / І. О. Гуца // Ефективна економіка. — 2011. — № 10. — 2011. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=754>.
17. Ільченко В. М. Аналіз застосування індексів та індикаторів сталого розвитку [Електронний

- ресурс] / В. М. Ільченко, Ю. О. Гулейко // Економіка і регіон. — 2012. — № 6. — С. 30–34. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_6_8.
18. Дорожня карта використання науки, технологій, інновацій для досягнення Цілей сталого розвитку [Електронний ресурс]: кол. монографія / Т. В. Писаренко, Т. К. Кваша, Л. А. Мусіна та ін. — Київ : УкрІНТЕІ, 2023. — 391 с. <http://doi.org/10.35668/978-966-479-135-6>.
 19. Індекс Джині 2020 [Електронний ресурс] // Слово і діло. — Режим доступу: http://media.slovoidilo.ua/media/infographics/14/132673/indeks-dzhyni-2020_ru_origin.png.
 20. UKRAINE Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) February 2022 [Electronic resource]. — December 2023. — Access mode: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>.
 21. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року [Електронний ресурс]: розпорядження КМУ від 10 листоп. 2023 р. № 1025-р — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1025-2023-%D1%80/print>.
 22. Загальні тенденції тіньової економіки у 2021 році [Електронний ресурс] : аналітична записка — Жовтень, 2022. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinivoiEkonomiki>.
 23. The Sustainable Competitiveness Report, 12th edition. — November, 2023. — P. 63. — Access mode: https://solability.com/pdfs/Sustainable_Competitiveness_Index_Achieving%20_sustainable_competitiveness.pdf.
- ## REFERENCES
1. (2024). Global Risks Report 2024. *World Economic Forum*. Retrieved from: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>.
 2. (2017). Robota Statystychnoi komisii, poviazana z diialnistiu shchodo zdiisnennia Poriadku dennoho v haluzi staloho rozvytku na period do 2030 roku: Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei OON vid 6 lypnia 2017 r. (A/RES/71/313) [The work of the Statistical Commission related to the implementation of the Agenda in the field of sustainable development for the period up to 2030: Resolution of the UN General Assembly of July 6, 2017 (A/RES/71/313)]. Retrieved from: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/207/66/PDF/N1720766.pdf?OpenElement> [in Ukr.].
 3. (2023). Times of crisis, times of change: science for accelerating transformations to sustainable development. *Global sustainable development report 2023*. Retrieved from: https://sdgs.un.org/sites/default/files/2023-09/FINAL%20GSDR%202023-Digital%20-110923_1.pdf.
 4. Joseph, E., Fitoussi, S. J.-P., & Durand, M. (2018). Beyond GDP Measuring What Counts for Economic and Social Performance. *OECDiLibrary*. 114 p. <https://doi.org/10.1787/9789264307292-en>.
 5. Valuing What Counts — UN System-wide Contribution on Beyond GDP (advance unedited). Retrieved from: <https://unsceb.org/topics/beyond-gdp>.
 6. (2021). Dopovid Mizhsekretariatskoi robochoi hrupy z natsionalnykh rakhunkiv: Zapyska Heneralnoho sekretaria [Report of the Intersecretariat Working Group on National Accounts. Note of the Secretary General]. *Statystychna komisii OON, 52-a sesiiia.E/CN.3/2021/8 p* [Note of the Secretary General — E/CN.3/2021/8]. [in Ukr.].
 7. (2024). The Future of Growth Report 2024. Retrieved from: www.weforum.org.
 8. (2023). The Sustainable Competitiveness Report. 12th edition, November 2023. Retrieved from: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index/downloads>.
 9. Inclusive Growth Index (IGI). UNCTAD. STAT. Retrieved from: <https://unctadstat.unctad.org/data-centre/dataviewer/US.InclusiveGrowth>.
 10. Killievych, O. (Eds.); Tomas, V., Dailami, M., & Dareshvar, A. (Trans.). (2002). *Yakist ekonomichnoho zrostantia* [The quality of economic growth]. Kyiv, 350 p. [in Ukr.].
 11. Kuznets, S. (1966). *Modern Economic Growth*. New Haven: Yale University Press.
 12. Schumpeter, J. (1912). *Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung*. Leipzig, 548 p.
 13. Easterly, W. (1999). Life during Growth. *Journal of Economic Growth*. 4 (3), P. 239–279.
 14. (2022). Uncertain Times, Unsettled Lives: Shaping our Future in a Transforming World. *Human Development Reports*. September, 8. Retrieved from: <http://hdr.undp.org>.
 15. Satsyk, V. I. (2011). *Yakisne ekonomichne zrostantia v Ukraini: suchasnyi stan i shliakhy zabezpechennia* [High-quality economic growth in Ukraine: the current state and ways to ensure it]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy]. 3. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=485> [in Ukr.].
 16. Hushcha, I. O. (2011). *Polityka yakisnoho ekonomichnoho zrostantia ta yii naslidky* [Policy of qualitative economic growth and its consequences]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy]. 10. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=754> [in Ukr.].
 17. Ilchenko, V. M., & Huleiko, Yu. O. (2012). *Analiz zas-tosuvannia indeksiv ta indyikatoriv staloho rozvytku* [Analysis of the use of indices and indicators of sustainable development]. *Ekonomika i rehion* [Economy and the region]. 6, P. 30–34. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_6_8 [in Ukr.].
 18. Pysarenko, T. V., Kvascha, T. K., Musina, L. A., Bohomazova, V. V., Paladchenko, O. F., & Molchanova, I. V. (2023). *Dorozhnia karta vykorystannia nauky, tekhnolohii, innovatsii dlia dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku* [Roadmap for the use of science, technology, innovation to achieve the Sustainable Development Goals]. Kyiv, 391 p. <http://doi.org/10.35668/978-966-479-135-6> [in Ukr.].
 19. Індекс Джині 2020 [Gini Index 2020]. *Slovo i dilo* [Word and deed]. Retrieved from: http://media.slovoidilo.ua/media/infographics/14/132673/indeks-dzhyni-2020_ru_origin.png [in Ukr.].
 20. UKRAINE Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) February 2022 — December 2023. Retrieved from: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>.
 21. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року: Розпорядження КМУ від 10 листопада 2023 р. № 1025-р [On the approval of the plan of measures for the implementation of the Concept of ensuring the national sustainability system until 2025: Decree of the CMU dated November 10, 2023 No. 1025-r]. Retrieved from:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1025-2023-%D1%80/print> [in Ukr.].
22. (2022). Zahalni tendentsii tinovoi ekonomiky u 2021 rotsi: analitychna zapyska [General trends of the shadow economy in 2021: an analytical note]. Retrieved from: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki> [in Ukr.].
23. (2023). The Sustainable Competitiveness Report. 12th edition. November, P. 63. Retrieved from: https://solability.com/pdfs/Sustainable_Competitiveness_Index_Achieving%20_sustainable_competitiveness.pdf.

L. A. MUSINA, PhD in Economics, Leading Researcher
A. O. KULAK, Chief Specialist

ANALYSIS AND ASSESSMENT OF THE QUALITY OF ECONOMIC GROWTH IN UKRAINE BASED ON INTERNATIONAL RATINGS

Abstract. *To confront the multidimensional challenges and crises of the 21st Century and to bring about transformative changes in the economy, policymakers need a tool that assesses the quality of economic growth in terms of both factors affecting productivity and consequences for people's livelihoods and the environment. It is recognized that GDP alone is not sufficient to measure progress towards socially and economically inclusive, equitable and sustainable development. On behalf of the UN Secretary General, studies "beyond GDP" are carried out, aimed at updating and supplementing the UN System of National Accounts – 2008. There is also an update of the international organizations approaches to conduct rating studies of the countries based on balanced systems of indicators of well-being and progress, inclusive and sustainable development. The analysis of the results of such studies made it possible to conclude that in the conditions of worsening systemic risks, the assessment of the quality of economic growth in the country requires a comprehensive multidimensional system of indicators. It should cover, in addition to the volume of GDP per capita and the productivity factors, indicators of the quality of human capital, environmental sustainability, the quality of the management system, in particular, the regulatory and legal framework that forms the long-term development trajectory, the business environment and infrastructure, thereby influencing innovativeness, inclusiveness and resilience of society to shocks and threats. To assess the quality of economic growth in Ukraine, an analysis of the country's position based on indicators of the economic policy impact on innovativeness, inclusiveness, stability and sustainability was carried out using the materials of the Future of Growth Report 2024 and the Sustainable Competitiveness Report 2023. Drivers and obstacles for the balanced development of Ukraine's economy are identified, especially the low management capacity for changes towards inclusiveness, stability and sustainability. Proposals have been made to expand the range of indicators for evaluating the innovativeness and sustainability of economic growth in Ukraine, in particular for evaluating the results of the implementation of the Strategy for the Development of Innovation Activity for the period until 2030.*

Keywords: *quality of economic growth, balanced development, stable competitiveness, post-war recovery, innovative transformations.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Мусіна Людмила Абдрахманівна — канд. екон. наук, пров. н. с. відділу технологічного прогнозування науково-технічної діяльності, ДНУ "Український інститут науково-технічної експертизи та інформації", вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; +38 (050) 351-08-84; musina@ukr.net; ORCID 0000-0002-7706-3451; ReseacherID: CAF-6964-2022

Кулак Антон Олександрович — головний фахівець Управління розвитку інтернет-каналів та комунікаційно-го забезпечення Департаменту комунікацій, Національний банк України, вул. Інститутська, 9, Київ, Україна, 01601; +38 (050) 086-19-61; anton.kylak@gmail.com

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Musina L. A. — PhD in Economics, Leading Researcher of the Department of technological forecasting of scientific and technical activity, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information, Antonovycha Str., 180, Kyiv, Ukraine, 03150; +38 (050) 351-08-84; musina@ukr.net; ORCID 0000-0002-7706-3451; ReseacherID CAF-6964-2022

Kulak A. O. — Chief Specialist of the Department of Internet Channels Development and Communication Support of the Department of Communications, National Bank of Ukraine, Instytutaska Str., 9, Kyiv, Ukraine, 01601; +38 (050) 086-19-61; anton.kylak@gmail.com

